

CIRCULAȚIA MONETARĂ LA CETATEA SEVERINULUI (secolele XIII-XVI)

de Ioan Stângă

Lucrarea de față se bazează exclusiv pe studiul monedelor descoperite prin cercetările arheologice întreprinse între anii 1965-1969 și 1988 la Cetatea Severinului¹. Cercetări arheologice fuseseră întreprinse și între cele două războaie mondiale, ocazie cu care au mai fost descoperite câteva monede care nu schimbă cu nimic structura lotului monetar descoperit după 1965.² Evident, lipsa unui studiu privind rezultatele cercetărilor arheologice de după 1965, nu ne permite un control riguros asupra condițiilor stratigrafice ale descoperirilor monetare, publicarea unor considerații privind fazele de construire sau consolidare a incintelor cetății nefiindu-ne de prea mare folos³.

Studiul circulației monetare la Cetatea Severinului își propune să aducă câteva modeste contribuții la elucidarea unor probleme încă nelămurite privind momentul ridicării Cetății Severinului și de către cine; a stăpânirii ei în timp, a rolului politic, militar și economic jucat în sud-estul Europei până la începutul secolului al XVI-lea⁴.

Reamintim cu această ocazie că în jurul Cetății Severinului au fost descoperite în timp 11 tezaure monetare⁵, unul singur datând de la sfârșitul secolului al XIII-lea⁶. Celelalte, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea până la primele decenii ale secolului al XV-lea, însumând un total de aproximativ 5.000 monede care, în marea lor majoritate, au rămas inedite⁷.

Monedele românești au fost determinate urmând clasificarea cercetărilor Octavian Luchian, George Buzdugan, Constantin C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, București, 1977

Catalogul monedelor

ȚARA ROMÂNEASCĂ

Vlaicu Vodă (1364-1377)

1. Ducat, AR; 17,5 mm; 1,10 g; tip.III; MBR. 10; inv.: II 6307

Radu I (1377-1383)

2. Ducat, AR; 15 mm; .0,45 g; tip comun; MBR. 51; inv.: II 5743
3. Ducat, AR; 0,12 g; frag.; legenda slavonă; inv.: II 1592

Dan I (1383-1386)

4. Ban, AR; 11 mm; 10 g; MBR. 88; inv.: II 6305
5. Ban, AR; 11,5 mm; 0,10 g; c.m.s.; inv.: II 6306

Mircea cel Bătrân (1386-1418)

6. Ducat, tip I; AR; 14 mm; 0,30 g; MBR. 165; inv.: II 590

7. Ducat, tip I; AR; 13 mm; 0,20 g; MBR. 179; inv.: II 586

8. Ducat, tip I; AR; 12,5 mm; 0,52 g; MBR. 183; inv.: II 587

9. Ducat, tip I; AR; 13 mm; 0,35 g; c.m.s.; inv.: II 589

10. Ducat, tip I; AR; 12 mm; 0,22 g; c.m.s.; inv.: II 588

11. Ducat, tip I; AR; 12,5 mm; 0,37 g; c.m.s.; inv.: II 591

12. Ducat tip II, AR; 15 mm; .72 g; MBR. 191; inv.: II 5837

13. Ducat tip II, AR; 15 mm; .35 g; c.m.s.; inv.: II 5836

14. Ducat tip II, AR; 13 mm; 0,42 g; c.m.s.; inv.: II 6352

15. Ducat tip II, AR; 14 mm; .0,20 g; MBR. 199; inv.: II 6353

16. Ducat tip II, AR; 15,5 mm; 0,40 g; MBR. 210; inv.: II 5833

17. Ducat tip II, AR; 15 mm; 0,32 g; MBR. 211; inv.: II 6354

18. Ducat tip II, AR; 15 mm; 0,52 g; MBR. 212; inv.: II 5834

19. Ducat tip II, AR; 15 mm; 0,60 g; av.: MBR. 208; rv.: MBR. 212; inv.: II 5835

¹ Cercetări arheologice inedite întreprinse de M. Davidescu, cărui îi mulțumim și pe această cale pentru amabilitatea de a ne fi permis studiul monedelor.

² A. Bărcăcilă, *Cetatea Severinului. Început de cercetări arheologice*, în *BCMI*, 30, 94, p. 147-166. Idem, *Raport sumar asupra cercetărilor arheologice din 1938-1939*, în *BCMI*, 32, 100, 1939, p. 74-78

³ M. Davidescu, *Cetatea Severinului*, în *BMI*, 39, 3, 1970, p. 9-14

⁴ Mulțumim și pe această cale colegilor Ana-Maria Velter și Ernest Oberländer-Târnoveanu, pentru sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări.

⁵ I. Stângă, *Contribuții privind dezvoltarea economico-socială a Țării Românești la sfârșitul secolului al XIV-lea și prima jumătate a secolului al XV-lea, în lumina descoperirilor monetare din jud. Mehedinți*, în *Drobeta*, 6, 1982, p.

⁶ A. Bărcăcilă, *Un depozit de mici dinari de tip vienez din veacul al XIII-lea la Turnu Severin*, în *Oltenia*, 4 1944, p. 37-52

⁷ I. Stângă, *loc cit.*

Dan II (1420-1431, cu întreruperi)

20. Ducat⁶; AE; 13,5 mm; 0,35 g; grupa D; rv.: siglele B-D; inv.: II 5762
21. Ducat AE; 13,5 mm; 0,22 g; grupa D; inv.: II 5758

Vlad Dracul (1436-1442, 1443-1447)

22. Ban; AE; 11 mm; 0,40 g; MBR. 255; inv.: II 596

Radu cel Frumos (1462-1475), cu întreruperi

23. Ducat; AR; 15 mm; 0,30 g; MBR. 264; fragm.; inv.: II 5820
24. Ducat; AR; 15,5 mm; 0,35 g; c.m.s.; inv.: II 5821

BULGARIA⁹

Ivan Alexandru și Mihail (1337-1371)

25. Gros; AR; 20 mm; 1,2 g; frag.; Mușmov, pl. 64/10; inv.: II 1527

SERBIA¹⁰

Ștefan IV Dusan-împărat (1345-1355)

26. Gros; AR; 19,5 mm; 0,62 g; Ljubić, tip. I b, tabela VII/13, var. rv.; inv.: II 5785

Dorđe Branković II (1427-1456)

Rudništa

27. Aspru; AR; 13 mm; 0,80 g; Ljubić, tip 6 b, tabela XII/15; inv.: II 5791
28. Aspru; AR; 15 mm; 0,65 g; S. Dimitriević, Starinar, 15-16, 1964-1965, p. 138-139, fig. 59-6; inv.: II 5789

Smederovo

29. Aspru; AR; 14 mm; 1,02 g; S. Dimitriević, Oslobodjenje..., tip I, tabela I/1; inv.: II 5790
30. Aspru; AR; 13 mm; 0,90 g; c.m.s.; inv.: II 563
31. Aspru; AR; 13 mm; 0,60 g; c.m.s.; inv.: II 5808
32. Aspru; AR; 13,5 mm; 0,90 g; c.m.s.; inv.: II 1521
33. Aspru; AR; 13 mm; 0,55 g; S. Dimitriević, Oslobodjenje..., tip. III, p. 71-86, tabela I/3; inv.: II 5792
34. Aspru; AR; 14 mm; 0,55 g; c.m.s.; inv.: II 5787
35. Aspru; AR; 14 mm; 0,48 g; c.m.s.; inv.: II 5788
36. Aspru; AR; 15 mm; 0,60 g; c.m.s.; inv.: II 5819
37. Aspru; AE; 14,5 mm; 0,60 g; Ljubić, tip VI, tabela XIII/14; inv.: II 1594
38. Aspru; AR; 13,5 mm; 0,80 g; c.m.s.; inv.: II 6322
39. Aspru; AR; 12 mm; 0,65 g; Ljubić, tip Xa, tabela XXII/24; inv.: II 5784
40. Aspru; AE; 12 mm; 0,80 g; c.m.s.; inv.: II 6311
41. Aspru; AE; 12 mm; 0,60 g; c.m.s.; inv.: II 6312
42. Aspru; AR; 11 mm; 0,50 g; Ljubić, tip Xb, tabela XIII/25; inv.: II 5786
43. Aspru; AR; 12 mm; 0,70 g; șters; inv.: II 6337
44. Aspru; AR; 13x11 mm; 0,65 g; șters; inv.: II 6298

⁶ Ana-Maria Velter, *Câteva probleme de numismatică românească - monedele atribuite lui Nicolae Redwitz*, în CN. 3, 1980, p. 93-115.

⁹ Mușmov, *Antičinite moneti na Balkansko poluostrvo i moneti na balgarskite čare*, Sofia, 1913, p. 64/10

¹⁰ Sime Ljubić, *Opis jugoslovenskih novač*, Zagreb, 1875.; S. Dimitriević, *Oslobodjenje gradovo Srbiju od Turaka*, Beograd, 1970.

Bosnia

45. Dinar; AR; 17 mm; 0,45 g; inv.: II 5773
46. Dinar; AR; 16,5 mm; 0,22 g; fragm.; inv.: II 1548
47. Dinar; AR; 15 mm; 0,27 g; fragm.; inv.: II 5731

BOHEMIA

48. Gros de Praga; AR; 27 mm; 2,02 g; inv.: II 5815

IMPERIUL OTOMAN¹¹

Mustafa Celebi (1419-1421)

49. Akçe AR; 12,5x14 mm; 1,22 g; N.P., 39, Edirne, 824 H; inv.: II 1557

Murad II (1421-1444)

50. Mangâr; AE; 12,5x18,5 mm; 2,30 g; N.P., 77, 842 H; inv.: II 5817

Mehmed II (1451-1481)

51. Akçe; AR; 12x11 mm; 0,65 g; N.P., 85, Serez, 855 H; inv.: II 5730
52. Akçe; AR; 12,5 mm; 0,75 g; N.P., 85, Bursa, 855 H; inv.: II 1536
53. Akçe; AR; 10,5x11,5 mm; 0,82 g; N.P., 86, Bursa (?), 865 H; inv.: II 5781
54. Akçe; AR; 10,5 mm; 0,80 g; N.P., 86, Serez, 865 H; inv.: II 1520

Balazid II (1481-1516)

55. Akçe; AR; 11,5x12,5 mm; 0,70 g; N.P., 105, T.G., Constantinopol, 886 H; inv.: 5812
56. Akçe; AR; 11 mm; 0,70 g; c.m.s.; inv.: II 1565
57. Akçe; AR; 11,5x12,5 mm; 0,68 g; N.P., 105, T.G., Nowar, 886 H; inv.: II 5782
58. Akçe; AR; 11,5x11 mm; 0,45 g; N.P., 105, T.G., monetărie necunoscută la N.P., 886 H; inv.: II 5814

Selim I (1512-1520)

59. Akçe; AR; 11x12 mm; 0,65 g; N.P., 128, Constantinopol, T.G.; inv.: II 5780

Soliman I (1520-1566)

60. Akçe FALS; AE; 10x10,5 mm; 0,55 g; Nowar (?); inv.: II 1512

UNGARIA

Bela IV-Ștefan V

61. AE; 27 mm; 1,70 g; CNH, 98; Huszar, 71; inv.: II 583

Carol Robert de Anjou (1308-1342)

62. Parvus; AR; 13 mm; 0,23 g; Huszar, 472; an 1330 (?), K-?; inv.: II 5783
63. Parvus; AR; 12,5 mm; 0,30 g; c.m.s.; inv.: II 6328
64. Parvus; AR; 12 mm; 0,42 g; CNH, 4; K-; II 5777
65. Parvus; AR; 12,5 mm; 0,25 g; Huszar, 472, K-; inv.: II 6339
66. Parvus; AR; 12,5 mm; 0,20 g; șters; inv.: II 5816

¹¹ N. Pere, *Osmanliarda madeni Paralar*, Istanbul, 1968.

Ludovic I (1342-1382)

67. Parvus; AR; 13 mm; 0,65 g; Huszar, 526, anii 1344-1345; inv.: II 1560
 68. Parvus; AR; 14 mm; 0,30 g; Huszar, 547, CNH, 89 a, anii 1378-1382; inv.: II 6316
 69. Parvus; AR; 13,5 mm; 0,35 g; c.m.s., inv.: II 6313
 70. Parvus; AR; 15 mm; 0,32 g; c.m.s., inv.: II 6309
 71. Parvus; AR; 14 mm; 0,40 g; c.m.s., inv.: II 1581
 72. Parvus; AR; 13,5 mm; 0,25 g; c.m.s., inv.: II 5729
 73. Parvus; AR; 14 mm; 0,32 g; c.m.s., inv.: II 5741
 74. Parvus; AR; 14 mm; 0,48 g; c.m.s., inv.: II 5742
 75. Parvus; AR; 13,5 mm; 0,25 g; c.m.s., inv.: II 5776
 76. Parvus; AE; 14 mm; 0,45 g; c.m.s., inv.: II 5744
 77. Parvus; AE; 13 mm; 0,25 g; fragm.; c.m.s., inv.: II 1584
 78. AR; 14,5 mm; 0,70 g; Huszar, 548; CNH, 89 b, anii 1373-1382; inv.: II 6333
 79. AR; 13,5 mm; 0,40 g; c.m.s., inv.: II 6330
 80. AR; 13,5 mm; 0,30 g; c.m.s., inv.: II 6321
 81. AR; 13,5 mm; 0,40 g; c.m.s., inv.: II 6308
 82. AR; 13 mm; 0,40 g; c.m.s., inv.: II 1547
 83. AR; 14 mm; 0,32 g; c.m.s., inv.: II 1506
 84. AR; 13 mm; 0,45 g; c.m.s., inv.: II 5740
 85. AR; 14 mm; 0,50 g; c.m.s., inv.: II 1545
 86. AR; 14 mm; 0,45 g; c.m.s., inv.: II 1537
 87. AR; 13,5 mm; 0,45 g; c.m.s., inv.: II 1505

Maria (1382-1395)

88. AR; 13,5 mm; 0,60 g; Huszar, 566, an 1383; inv.: II 5840
 89. AR; 13 mm; 0,45 g; Huszar, 569, anii 1384-1395; inv.: II 1528

Sigismund de Luxemburg (1387-1437)

- 90-92. Dinar; AR; Huszar, 575, anii 1387-1389
 93-97. Dinar; AE; Huszar, 578, Sighișoara, anii 1427-1437
 98-102. Dinar; AR; Huszar, 578, Bratislava; c.m.s.
 103-112. Dinar; AR; Huszar, 578, Kremnica; c.m.s.
 113-120. Dinar; AR; Huszar, 578, Baia Mare; c.m.s.
 121-122. Dinar; AR; Huszar, 578; c.m.s.
 123-125. Dinar; AR; Huszar, 578, Lipova; c.m.s.
 126. Dinar; AR; Huszar, 578, Baia de Arieș; c.m.s.
 127-128. Dinar; AR; Huszar, 578, Buda; c.m.s.
 129. Dinar; AR; Huszar, 578, Mukacevo; c.m.s.
 130-131. Dinar; AR; Huszar, 578, atelier neprecizat; c.m.s.
 132-135. Parvus AR; Huszar, 580, Visegrad, anii 1387-1427
 136-138. Parvus; AR; Huszar, 583, anii 1404-1405 (?)
 139-168. Quarting; AE; Huszar, 586, Bratislava, anii 1430-1437
 169-173. Quarting; AE; Huszar, 586, Brașov; c.m.s.
 174-176. Quarting; AE; Huszar, 586, Baia Mare; c.m.s.
 177-179. Quarting; AE; Huszar, 586, Kremnica; c.m.s.
 180. Quarting; AE; Huszar, 586, Buda; c.m.s.
 181. Quarting; AE; Huszar, 586, Baia de Arieș; c.m.s.
 182. Quarting; AE; Huszar, 586.
 183-199. Quarting; AE; Huszar; 586, monetarie neprecizată; c.m.s.

Vladislav I (1440-1447)

200. Dinar; AE; Huszar, 607, an 1443
 201-202. Dinar; AE; Huszar, 649, anii 1442-1444

Ladislav V (1444-1457)

- 203-205. Dinar; AE; Huszar, 662, Buda, anii 1453-1454

Iancu de Hunedoara (1446-1453)

- 206-207. Dinar; AE; Huszar, 618, Baia Mare, an 1446

Sigismund de Luxemburg (?), Iancu de Hunedoara (?)

- 208-209. Dinar; AE; Baia Mare

Mathia Corvinul (1458-1490)

210. Dinar; AR; 16 mm; 0,40 g; Huszar, 717, Buda, an 1469(?)
 211. Dinar; AR; 15 mm; 0,45 g; c.m.s.
 212. Dinar; AR; 15,5 mm; 0,40 g; Huszar, 717, Baia Mare, an 1470
 213. Dinar; AR; 16 mm; 0,40 g; Huszar, 718, Kremnica, anii 1479-1485
 214. Dinar; AR; 16 mm; 0,25 g; Huszar, 719; c.m.s.; anii 1479-1485
 215. Dinar; AR; 16,5 mm; 0,50 g; c.m.s.
 216. Dinar; AR; 16 mm; 0,45 g; c.m.s.
 217. Dinar; AR; 15,5 mm; 0,45 g; c.m.s.
 218. Dinar; AR; 17 mm; 0,45 g; c.m.s.
 219. Dinar; AR; 16,5 mm; 0,60 g; c.m.s.
 220. Dinar; AR; 16 mm; 0,40 g; c.m.s.
 221. Dinar; AR; 15,5 mm; 0,35 g; c.m.s.
 222. Dinar; AR; 15 mm; 0,40 g; c.m.s.
 223. Dinar; AR; 16 mm; 0,35 g; c.m.s.
 224. Dinar; AR; 14,5 mm; 0,35 g; Huszar, 719, monetarie neprecizată, anii 1479-1485
 225. Dinar; AR; 15 mm; 0,37 g; Huszar, 722, Kremnica, KP-, anii 1487-1490
 226. Dinar; AR; 15 mm; 0,40 g; n-T
 227. Dinar; AR; 16 mm; 0,45 g

Vladislav II (1490-1516)

228. Dinar; AR; 16 mm; 0,38 g; Huszar, 803, Kremnica K, anii 1490-1502
 229. Dinar; AR; 17 mm; 0,35 g; c.m.s.; K-
 230. Dinar; AR; 16 mm; 0,45 g; c.m.s.
 231. Dinar; AR; 16 mm; 0,42 g; Huszar, 804; c.m.s.; K-
 232. Dinar; AR; 15,5 mm; 0,35 g; Huszar, 805, Kremnica, K-H, anii 1500-1502
 233. Dinar; AR; 15,5 mm; 0,28 g; c.m.s.; L-K
 234. Dinar; AR; 15 mm; 0,35 g; Huszar, 807 a, Baia Mare, N-G, an 1510
 235. Dinar; AR; 14 mm; 0,30 g; Huszar, 811, -H, an 1506

Ludovic II (1516-1526)

236. Dinar; AR; Huszar, 842, Kremnica, an 1511
 237. Dinar; AR; c.m.s.; an 1517
 238. Dinar; AR; c.m.s.; an 1520
 239. Dinar; AR; c.m.s.; Lipova, an 1521
 240-241. Dinar; c.m.s.; Kremnica, an 1521

Structura lotului monetar pe emitenți

1. Țara Românească - 24 ex.
 2. Serbia - 23 ex.
 3. Bulgaria - 1 ex.
 4. Imperiul Otoman - 12 ex.
 5. Ungaria - 180 ex.
 6. Boheemia - 1 ex.
- Total = 241 ex.

Pentru a avea o privire mai strânsă asupra lotului monetar, am încercat să-l grupăm în perioade de câte 50 de ani, rezultând următoarea situație:

I. 1250-1300 - o singură monedă datată în ultima parte a secolului al XIII-lea

II. 1301-1350 - cinci monede Carol Robert de Anjou datate 1330(?)

- 1 dinar Ludovic I, datat 1344-1345

- 1 gros Serbia

- 1 gros Bulgaria

Total 8 monede

III. 1351-1400 - 1 ducat Vlaicu-vodă

- 1 gros de Praga, Boemia

- 2 ducați Radu I

- 2 bani Dan I

- 6 ducați Mircea cel Bătrân emiși până la 140

- 20 dinari Ludovic I

- 2 dinari Maria

- 3 dinari Sigismund de Luxemburg datați între 1387-1389

Total 37 monede

IV. 1401-1450 - 8 ducați Mircea cel Bătrân emiși după 1400

- 2 dinari Nicolae Redwitz(?)-Dan II (?)

- 1 ban Vlad Dracul emis după 1436

- 2 akçe

- 36 dinari Sigismund de Luxemburg emiși între 1427-1437

- 1 parvus datat larg 1387-1427

- 3 parvus datați 1404-1405(?)

- 61 quartingi Sigismund de Luxemburg emiși între 1430-1437

- 3 dinari Vladislav I

- 3 dinari Ladislav V

- 2 dinari Iancu de Hunedoara

- 2 dinari neprecizați

Total 124 monede

V. 1451-1500 - 18 dinari Mathias Corvinul

- 2 ducați Radu cel Frumos

Total 20 monede

VI. 1501-1550 - 8 dinari Vladislav II

- 6 dinari Ludovic II, ultimul an de emisie 1521

Total 14 monede

Cele 241 monede catalogate cu acest prilej, datate între mijlocul secolului al XIII-lea și 1521, reflectă în mod real evenimentele economice, politice și militare de la Cetatea Severinului și implicit al sud-vestului Olteniei în această perioadă

Prezența unei singure monede pe locul viitoarei Cetăți a Severinului datând de la mijlocul secolului al XIII-lea (Bela IV, Ștefan V 1235-1272), ar putea sugera momentul întemeierii Cetății Severinului¹², dar nu aduce nici o lămurire asupra întemeierilor ei. Lipsa cu desăvârșire a monedelor bizantine de secol XIII pe locul viitoarei cetăți, prezența lor masivă în jur¹³, la care se adugă existența unei întinse necropole datate în secolele XIII-XVI¹⁴, ne îndeamnă la o altă presupunere și anume: la mijlocul secolului al XIII-lea până spre sfârșitul lui, nu exista o fortificație de zid pe actualul loc al Cetății Severinului, în schimb exista undeva în apropiere o puternică așezare rurală, căreia îi aparține necropola amintită, întinsă peste termele romane, castru și mai departe în aval, pe locul unde astăzi se găsește I.J.T.L. (Intreprinderea județeană transport local).¹⁵

¹² Maria Holban, *Despre Țara Severinului și Banatul de Severin în secolul al XIII-lea*; în *Din cronică relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XVI*, București, 1981, p. 49

¹³ A. Bărcăclă, în *BCMI*, 1937, p. 161-161, Inedite în col. Muzculul Reglunii Porților de Fie, identificate de către E. Oberländer-Târnoaveanu.

¹⁴ A. Bărcăclă, *Monede podoabe de metal și fragmente ceramice de la termele Drubetei și din cimitirul medieval suprapus*, în *Materiale*, 5, 1959, p. 769-794

¹⁵ Cercetări de salvare, inedite, realizate de C.Stuparu

Lipsa monedelor de secol XIII în săpăturile de la Cetatea Severinului concordă cu lipsa oricărei informații despre cetate în documentele din a doua jumătate a secolului al XIII-lea¹⁶.

Că cetatea a putut fi ridicată spre sfârșitul secolului XIII, până în primele decenii ale secolului XIV, o dovedesc și monedele încadrate în perioada 1301-1350 (vezi tabelul). Ce ne poate spune această structură monetară? Observăm că monedele, în majoritate ungurești datează după 1330, situație normală dacă ne gândim că proaspăt-intemeiata Țară Românească încă nu avea o monetărie. În altă ordine de idei putem bănui existența unei fortificații la mijlocul secolului XIV ce are însă numai un rol strict militar. Faptul că în jurul Cetății Severinului, s-au descoperit separat, sau, chiar în tezaure destul de numeroase monede bulgărești îndeosebi ale Țaratului de Vidin¹⁷, ne subliniază ideea existenței lângă cetate a unei puternice așezări rurale angrenate în comerțul cu sudul Dunării. Nu putem trage o concluzie fermă privind stăpânirea asupra Cetății Severinului înainte de 1330. După înfrângerea de la Posada și întemeierea statului feudal Țara Românească, cetatea aparținea acesteia. Situația este confirmată de data aceasta și de lotul monetar încadrat de noi în această perioadă (1351-1400), perioadă în care apar și primele emisiuni ale Țării Românești¹⁸.

Moneda românească, încă de la apariția sa, prin soliditatea ei, cucerește piața sud-est-europeană, descoperită fiind atât la sudul Dunării¹⁹, dar mai ales în cuprinsul Țării Românești până la gurile Dunării²⁰. Normal, moneda regatului maghiar continuă să fie prezentă destul de masiv, dar este o monedă mărunță, din bronz, fapt confirmat și de structura tezaurelor monetare din care monedele ungurești lipsesc aproape cu desăvârșire²¹.

Deși activitatea monetară a domnilor Radu I și Dan I nu pare să fi fost așa de intensă, ei sunt prezenți în perioada noastră cu 4 monede. Strălucita activitate monetară promovată de Mircea cel Bătrân, se face simțită și în structura lotului monetar din perioada în discuție.

Structura lotului monetar grupat de noi în perioada 1401-1450, reflectă aceeași situație. Calitativ, câștigă teren moneda românească, ducatul lui Mircea cel Bătrân emis după 1400. Cei doi dinari ce aparțin fie lui Nicolae Redwitz²², fie lui Dan al II-lea²³, sunt bătuți tot la Cetatea Severinului, emisiunea urmând iconografia monetară a lui Mircea.

După moartea lui Mircea cel Bătrân și prăbușirea Cetății Severinului spre sfârșitul anului 1419 - începutul anului 1420²⁴, încetarea temporară a activității monetare a Țării Românești²⁵, permite apariția imediată și a monedei turcești, deși în a doua parte a perioadei preponderentă continuă să fie tot moneda maghiară. Încercarea de reluare a activității monetare de către domnul român, este documentată de prezența banului lui Vlad Dracul, iarăși o piesă rară în numismatica Țării Românești. Prezența monedei lui Iancu de Hunedoara subliniază activitatea miliară antiotomană a voievodului transilvan aflat în fruntea coaliției antiotomane²⁶.

Surprinzătoare este lipsa cu desăvârșire a grosului sârbesc al lui Ștefan Lazarević (1400-1427), prezent masiv în tezaurul de la Dudașul Schelei²⁷.

Structura lotului monetar grupat de noi în perioada 1451-1500, reflectă aceeași situație de conflict, fie între regalitatea maghiară și turci, fie între aceștia și dorința legitimă a domnului român stăpân de drept al cetății. Este cazul lui Radu cel Frumos care încearcă să reia activitatea monetară afirmându-și și în acest fel dorința de independență.

Ducații găsiți la Cetatea Severinului excelează prin iconografie, calitatea metalului conținut.

Revigorarea monedei ungurești în timpul lui Mateiaș Corvinul, se simte și în circulația monetară la Cetatea Severinului, prin prezența destul de masivă a dinarului acestuia

¹⁶ Maria Holban, *op. cit.*

¹⁷ Inventarul Muzeului Regiunii Porților de Fier

¹⁸ O. Iliescu, *Cu privire la realizarea unui "corpus" al monedelor feudale românești*, în SMIM, 1, 1956, passim.

¹⁹ O. Iliescu, *Un tezaur de monede de la Mircea cel Bătrân găsit în R.S.F. Iugoslavia*, în CN, 1, 1978, p. 29

²⁰ Vezi răspândirea la O. Iliescu în BSNR, 96-120, 1974, p. 83-89; Adina Berclu Drăghicescu și D. Ciobotea, *Viața economică a Țării Românești în timpul lui Mircea cel Mare în Marele Mircea Voievod*, p. 53-96

²¹ Numai 3 monede în tezaurul de la Bistrița, vezi lista tezaurelor monetare de la I. Stângă, *op. cit.*

²² MBR, p. 29-30

²³ A.M. Velter, *op. cit.*

²⁴ Anca Ghiță, *Mircea cel Mare - apărător al integrității teritoriale românești și al independenței statale*, în *Marele Mircea Voievod*, p. 239 și 245.

²⁵ După domnia lui Dan al II-lea.

²⁶ M. Constantinescu, C. Dălcoviciu, St. Pascu, *Istoria României*, București, 1969, p. 118-119

²⁷ T. Rădulescu, P. Turturică, *Tezaurul de monede și podoabe feudale de la Schelei* (sec. XIV-XV), în AO, 3, 1985, p.

(18 buc.). Deși, stăpân în sud-estul Europei, Imperiul Otoman, încă nu reușește să-și impună moneda sa pe piață.

Structura lotului monetar grupat în răstimpul 1501-1550, reflectă starea de incertitudine militară de la Cetatea Severinului. Ultimele monede (3 dinari Ludovic II, datați 1521 și un fals de la Sollman I) prefigurează momentul prăbușirii definitive a Cetății Severinului (1524)²⁸ moment precedat de o decădere aproape totală a rolului economic al cetății.

THE MONETARY CIRCULATION AT CETATEA SEVERINULUI DURING THE 13th - 16th CENTURIES

Abstract

The paper deals with 241 coins discovered at the Cetatea Severinului during the archaeological excavations from 1965-1969 and 1988.

The coins were all listed beginning with those issued in Wallachia by Vlaicu (1364-1377), Radu I (1377-1383), Dan I (1383-1386), Mircea the Old (1386-1418), Radu the Handsome (about 1462-1475). Among them there are some rare pieces as: bani (obols), issued by Dan I and Vlad the Devil and the ducat issued by Radu the Handsome.

The other coins discovered there are struck in Bulgaria, Serbia, the Ottoman Empire, Hungary and Bohemia.

The analysis of the coins found at Cetatea Severinului allows to draw some economical, political and military conclusions. The presence of the coins prove that the fortress of Severin was built at the end of the 13th century and the beginning of the 14th century.

It had a quite large and prosperous rural settlement around, strongly involved in the trade with the regions south of the Danube.

After the foundation of the Wallachian feudal state and after its independence obtained in 1330 this town belonged to Wallachia, a fact well confirmed by the great number of coins issued by the Wallachian princes.

²⁸ M. Davidescu, *Cetatea Severinului*, în *BMI*, 39, nr. 3, 1970, p. 9-14.